

громадянина, організації, а також принципів функціонування головних органів держави, є основними законами, які приймає Сейм.

Наступна функція – кадрова, яка дає Сеймові право на призначення або відкликання осіб з деяких державних посад. Наприклад, до компетенції Сейму належить призначення: голови найвищої палати контролю, речника громадянських прав, генерального інспектора особових даних, голови Національного польського банку, членів Конституційного і Державного Трибуналу, а також деяких членів Державної ради радіомовлення і телебачення, Державної ради юстиції і Ради грошової політики.

Що стосується контрольної функції, то вона здійснюється на окремих пленарних засіданнях, а також у процесі роботи комісій Сейму. На пленарних засіданнях Сейм займається серед іншого: прийманням або відхиленням урядового звіту про виконання бюджету держави, висловленням Раді Міністрів вотуму недовіри більшості депутатів, яка вказує ім'я кандидата на посаду голови Ради Міністрів, вираженням вотуму довіри Раді Міністрів; розглядом звітів діяльності найвищої контрольної палати, державної ради радіомовлення і телебачення, а також генерального інспектора охорони особових даних.

У сфері контрольних функцій Сейм ухвалює також пропозиції, які потім надсилають, наприклад, до Ради Міністрів, голови Найвищої палати контролю чи до Голови Національного польського банку. Крім того, в рамках контрольних функцій Сейм має право на створення слідчої комісії, завдання якої – дослідження визначеної справи.

Що стосується Сенату, то його фактична роль довгий час зводилася до устроєвої позиції «інституту перестороги» щодо діяльності Сейму. Разом із тим, у результаті вступу Республіки Польща до Європейського Союзу відбулися значні перетворення в рамках визначення концепцій, завдань і повноважень польського парламенту. Це явище відобразило зміни у системі здійснення державної влади в Республіці Польща, що, у свою чергу, стало наслідком передачі частини компетенції від національних органів на рівень Європейському Союзу. Наслідком цього процесу стали функціональні зміни в компетенції Сейму та Сенату. Вони охопили майже всі повноваження національного парламенту, включаючи, перш за все, законодавчі та контрольні функції, призвели до появи елементів «європейської» функції парламенту (реалізовуваної переважно Сенатом) та трансформували вже існуючі зобов'язання палат.

Ключову роль у сфері включення польського парламенту у «постлісабонські устроєві реалії» відіграв Закон від 8 жовтня 2010 р. «Про співробітництво Ради Міністрів з Сеймом та Сенатом у питаннях, пов'язаних із членством Республіки Польща в Європейському Союзі (так званий Закон про кооперацію, чи коопераційний закон) та новели до регламентів обох палат, пов'язані із рецепцією лісабонських рішень [5, с. 232]. Запроваджена «коопераційним законом» модель співпраці Парламенту і Ради Міністрів у європейських справах деталізувала правила впливу законодавчих органів на польську політику з питань ЄС та посилила роль польського Сенату.

Отже можемо констатувати, що попри декларовану рівність палат польського парламенту, ведучу роль у ньому відіграє саме Сейм, оскільки саме йому належить більшість парламентських функцій. А саме обсяг функцій, які відіграє конкретна палата у певній державній системі, визначають її реальну політичну позицію – не тільки у відносинах зовнішніх та з іншими органами влади, але й щодо іншої палати.

Список бібліографічних посилань

1. Wyrok TK z 12 stycznia 2005 r. (sygn. akt K 24/04). OTK ZU. 2005. Nr 1A. Poz. 3.
2. Dobrowolski M. Zasada dwuizbowości parlamentu w polskim prawie konstytucyjnym. Warszawa : Wydawnictwo Sejmowe, 2005. 304 s.
3. Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 listopada 1990 r. Regulamin Senatu. M. P. 2010. Nr 39. Poz. 542, i Nr 57. Poz. 771 z późn. zm.
4. O wykonywaniu mandatu posła i senatora : Ustawa z dnia 9 maja 1996 r. Dz. U. 1996. Nr 73. Poz. 350 z późn. zm.
5. Lis-Staranowicz D. Komisja śledcza i Komisja ds. Unii Europejskiej w systemie organów Sejmu // Zagadnienia z prawa parlamentarnego / red. M. Granat. Warszawa, 2007. S. 213–256.

Одержано 01.11.2019

УДК 343.9

Наталія Григорівна МАСЛОВА,

кандидат юридичних наук,

здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-9009-1254>

ЗАХОДИ СПЕЦІАЛЬНО-КРИМІНОЛОГІЧНОГО ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНОМУ РАДИКАЛІЗМУ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Події останніх років, що відбуваються на теренах нашої держави безпосередньо пов'язуються із суттєвою інтенсифікацією криміногенних загроз національній безпеці, громадському порядку, правам та свободам громадян, вони потребують впровадження термінового комплексу заходів, спрямованих на адаптацію кримінально-превентивної практики до нових викликів.

Слід зазначити, що на сьогодні протидія злочинності, в тому числі кримінальному радикалізму, шляхом жорстокого реагування на злочинні прояви в суспільстві втрачає свою підтримку не тільки серед кримінологів, але й в

суспільстві в цілому. Використання достатньо суворих заходів дозволяє стримувати агресивні наміри індивіда, що діє раціонально. Проте на практиці (і про це щодня повідомляють засоби масової інформації) злочинну поведінку зовсім не виключено з нашого життя. Більш того, злочинна поведінка поширена в нашому житті, а її масштаби, на жаль, із часом неухильно зростають [1, с. 94]. Так, на прикладі боротьби з тероризмом, Г. Л. Тульчинський зазначає, що «тероризм утворює моральну пастку боротьби з насильством: терорист не лише очікує переслідування та жорстокого поводження щодо себе, він готовий діяти «адекватно у відповідь» стосовно жертв, своїх товаришів тощо [2, с. 74], що фактично призводить до ще більшої жорстокості, подальшої радикалізації суспільства та нової ескалації конфлікту. Крім того, вводячи найсуворіші покарання за будь-які, в тому числі, незначні злочини, суспільство позбавляє себе можливості збільшувати реальну суворість покарання за тяжкі злочини [1, с. 98]. Таким чином, вбачається, що жорстокість у протидії кримінальному радикалізму не лише є застарілою формою впливу держави на злочинність, а й здатна породити ще більшу хвилю насильства у відповідь на незважені та анахронічні кроки державних правоохоронних органів».

Заходи спеціального запобігання кримінальному радикалізму різноманітні й класифікуються за різними критеріями. Так, спеціально-кримінологічні заходи різняться за змістом (економічні, політичні, культурно-виховні тощо); за масштабами дії (загальнодержавні, регіональні, локальні); за правовою характеристикою (врегульовані нормами права та такі, що не регламентовані нормами права), а також за іншими підставами [3].

Слід відзначити низку особливостей, що впливають на попередження й протидію злочинним проявам кримінального радикалізму: боротьба з кримінальним радикалізмом ведеться в основному в ході реагування на вже вчинені злочини; відсутня спільна робота з попередження злочинних посягань, руйнування міжрегіональних зв'язків злочинних угруповань і, як наслідок, ліквідації незаконних та воєнізованих формувань; не створений спільний і повноцінний інформаційний банк даних про всі раніше вчинені злочини зазначеної групи, а також учасників відповідних злочинних угруповань. Вищевказане призводить до спотворення статистичної інформації, дублювання слідчих і оперативних заходів, унеможливлення оперативного обміну інформацією. Крім того, поза увагою залишаються особи, що вже відбули покарання за здійснення злочинів радикального спрямування. Частина таких осіб продовжують займатися антигромадською діяльністю, зберігають вогнепальну зброю, укривають осіб, що перебувають у розшуку.

В залежності від напрямку діяльності спеціально-кримінологічного попередження до заходів протидії кримінальному радикалізму слід віднести такі: виявлення, усунення й нейтралізації причин та умов негативних явищ, які виникли чи можуть виникнути й детермінувати злочинну діяльність або її окремі прояви; виявлення незаконних збройних та воєнізованих формувань, груп чи конкретних осіб, які виношують злочинні наміри та можуть унаслідок своєї поведінки або сприйняття злочинного способу життя вдатися чи бути втягнутими до терористичної діяльності; припинення розпочатої злочинної поведінки на стадії готування або замаху. Інколи ці заходи можуть здійснюватися одночасно.

На першому етапі важливим складником роботи є збір та аналіз тенденцій поширення кримінального радикалізму в Україні. На підставі системного аналізу інформації про тенденції поширення кримінального радикалізму в державі, багатовимірного комплексного оцінювання причин і умов, що впливають на виникнення й поширення формувань та організації незаконних збройних та воєнізованих формувань, до органів державної влади вносяться в установленому порядку пропозиції для вжиття відповідних заходів, прийняття відповідних управлінських рішень.

Основними напрямками запобіжної роботи на етапі виявлення, усунення й нейтралізації причин та умов негативних явищ, які виникли чи можуть виникнути й детермінувати кримінально-радикальну діяльність, є такі: 1) періодичне проведення перевірок та експериментів, спрямованих на виявлення передумов учинення радикальних, екстремістських та терористичних дій на потенційно уразливих об'єктах (підприємствах, публічних місцях), підвищення рівня безпеки зазначених об'єктів; 2) організація роботи, спрямованої на запобігання можливим радикальним проявам під час підготовки та проведення загальнодержавних і місцевих заходів із масовим перебуванням людей, забезпечення належного рівня безпеки та контролю в цих місцях; 3) проведення на об'єктах можливих злочинних посягань командно-штабних, тактико-спеціальних навчань і тренувань із залученням сил і засобів суб'єктів, які безпосередньо здійснюють боротьбу з зазначеними проявами антигромадської поведінки; 4) розроблення й упровадження особливих правил безпеки, зокрема стандартів, кодексів усталеної практики (настанов, правил, зводів правил), технічних умов захищеності об'єктів від можливих злочинних посягань радикального, екстремістського, терористичного спрямування [4, с. 187].

На етапі виявлення незаконних збройних та воєнізованих формувань (організацій) чи окремих осіб основними напрямками запобіжної роботи варто визнати такі заходи: обмін інформацією щодо злочинної діяльності осіб, причетних до проявів кримінального радикалізму, в тому числі міжнародного, фінансування, підтримки чи вчинення радикальних, екстремістських або терористичних злочинів, щодо заволодіння або виникнення загрози заволодіння такими групами (організаціями, формуваннями) зброєю, вибуховими речовинами, іншими засобами масового ураження; припинення спроб іноземців, щодо яких є дані про їх причетність до аналогічних міжнародних груп чи організацій, здійснювати транзитний проїзд через територію України.

На етапі припинення розпочатої злочинної поведінки на стадії готування або замаху великого значення набувають оперативно-розшукові та профілактичні заходи, в результаті яких відбувається запобігання розпочатій кримінально радикальній діяльності. Пріоритетність цього напрямку зумовлена потребою припинення вказаної діяльності до моменту настання суспільно небезпечних наслідків. На зазначеному етапі розгортання злочинної

діяльності акцент варто робити на вжитті оперативно-розшукових заходів, спрямованих на припинення такої діяльності, не виключаючи й заходів суто профілактичного впливу щодо осіб, стосовно яких є підстави вважати, що в них сформувався умисел на вчинення злочину, але вони ще не приступили до його реалізації (проведення профілактичних бесід із метою схилення до відмови від реалізації злочинного умислу, вжиття заходів примусу тощо).

Висновки. У сучасній Україні заходи протидії кримінально радикальним настроям набувають особливої актуальності. Запропоновані спеціально-кримінологічні заходи протидії кримінальному радикалізму дозволять мінімізувати злочинні прояви зазначеного характеру, вчасно виявляти групи чи конкретних осіб, які виношують злочинні наміри та можуть унаслідок своєї поведінки або сприйняття злочинного способу життя вдатися чи бути втягнутими до такої діяльності та посилити ефективність протидії вже розпочатої злочинної діяльності зазначеного напрямку.

Список бібліографічних посилань

1. Бандурка О. М., Зацеркляний М. М., Веприцький Р. С. Злочинність в Україні: економіко-кримінологічний аналіз : монографія. Харків : Золота миля, 2013. 264 с.
2. Тульчинский Г. Л. Стереометрическая модель мотивации к насилию. *Наследие*. 2016. № 1 (8). С. 69–80.
3. Кримінологія. Академічний курс / кол. авт. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : Кондор, 2018. 588 с.
4. Леонов Б. Д. Запобігання тероризму: кримінологічний аспект : монографія. Київ : АртЕк, 2015. 435 с.

Одержано 23.10.2019

УДК 330.5

Сергій Петрович МАТВЕЄВ,

*кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри правового забезпечення господарської діяльності
факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ;*

Сергій СКОКОВ,

*доктор філософії з економіки та управління,
віцепрезидент компанії Altegion International inc. (Нідерланди)*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЕКОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ

В останній час серед науковців активно дискутується проблема формування моделі розвитку світової економіки. Одним з факторів, що визначає якісні характеристики цієї моделі, виступає екологічний фактор.

Сучасний тип економічного зростання характеризується гострим дефіцитом природних ресурсів та накопиченням забруднення навколишнього природного середовища. Обсяги виробничої діяльності і споживання виробленої продукції призвели до розбалансування природничих та суспільних систем та порушення рівноваги їх розвитку. Можливості докільля переробляти та поглинати результати антропогенної діяльності для більшості екосистем вже вичерпані.

Можна сказати, що екологічний фактор стає обмежувачем темпів економічного зростання і, таким чином, створює необхідність вироблення нової моделі розвитку.

Концепція «стійкого» розвитку, яка запропонована Організацією Об'єднаних Націй як альтернатива сучасній стратегії техногенного зростання, може бути визначена як концепція екологічно орієнтованого зростання економіки. Вона в умовах ринкового господарства та загострення конкуренції передбачає скорочення природоохоронних витрат у виробництві, зниження споживання природного палива і одночасно забезпечення енергетичної безпеки, тобто зниження залежності від країн, що постачають енергетичні ресурси.

Поступово створюються умови для розвитку нових ринків – ринків новітніх екологічно чистих технологій. Виникає та розвивається «екологічний бізнес»: розробка нових технологій, продуктів, послуг, організаційних інновацій.

Для підприємств необхідність вирішення екологічних проблем в значній мірі стимулює інноваційні процеси в цілому – технічне переозброєння виробництва, модернізація обладнання. У міру старіння основних фондів зростає частка витрат, необхідних для очищення в загальній вартості продукції, стає нерентабельним установка сучасного природоохоронного обладнання на технологічних лініях застарілого типу. До того ж необхідність природоохоронних заходів сприяє процесу зростання концентрації виробництва, так як при цьому скорочується рівень витрат по очищенню на одиницю продукції. Завдання полягає в тому, щоб привести у відповідність соціально-економічну ефективність і інтереси підприємств з точки зору впровадження заходів щодо попередження шкідливих впливів виробництва. При цьому рішення проблеми виявлення ефективності екологізації виробництва передбачає, зокрема, узгодження екологічних, соціальних та економічних критеріїв при обґрунтуванні вибору нової технології, впровадження тих чи інших інноваційних моделей. Одним з найважливіших критеріїв впровадження нових технологій є їх екологічне вдосконалення в порівнянні з технологіями, що раніше застосовувалися (зокрема, скорочення шкідливих викидів на одиницю продукції). Але ступінь екологічної чистоти моделі нової техніки можна розглядати абстрактно, поза масштабів її галузевого або локального поширення. У зв'язку з цим одним з найважливіших етапів процедури прийняття рішень для досягнення максимальної ефективності екологічних витрат (або, точніше, витрат на впровадження екологічно удосконаленої техніки) є оцінка всього обсягу забруднення, яке може викликати використання